

דף כ"ח

109 בני דודים

הגמרא הביאה שלומדים את פסול קורבה לעדות מהפסוק
"לא יומתו אבות על בנים" שפרושו לא יומתו אבות על
בנים בעדות בנים, ובנים לא יומתו על אבות בעדות אבות. שואלת כעת הגמרא
אם כן מצאנו מקור לפסול את האבות לבנים הבנים לאבות ודאי שהאבות כלומר
אחים פסולים להעיד זה לזה⁴¹⁹. בנים לבנים כלומר בני דודים זה לזה? עונה
הגמרא, שאם כן היה לפסוק לכתוב 'לא יומתו אבות על בן' בזה שכתוב "בנים",
משמע שאפילו בני האבות פסולים זה לזה. שואלת הגמרא ומנים שבני דודים
לא יכולים להעיד יחד לאדם אחר? אמר רמי בר חמא, דבר זה נלמד מסברא. כפי
ששנינו בברייתא, אין העדים נעשים זוממים עד שיזומו שניהם. אם נאמר שהם
יכולים להעיד יחד לאדם אחר, במקרה שהעידו ונמצאו זוממים ייצא שכל אחד
מהם מחייב את השני ונמצא אח מחייב את אחיו במיתה.

שאלו רבא, ולשיטתך הרי שנינו שלשה אחים ואחר, יכולים להעיד כל אחד עם
האחר על ג' שנות חזקה. ואם הוזמו, כדי שיתחייבו צריך שיוזמו כולם, ואם כן
כיצד ייצא שאחד מחייב את אחיו בממוץ? אלא שצריך לומר שאין אחד מחייב את
אחיו, אלא החיוב מגיע מעדי ההזמה. ושוב מנלן שבני דודים פסולים להעיר על
אחר? אלא אומרת הגמרא, אם הם היו מותרים אם כן שיהיה כתוב בפסוק 'ובן על
אבות' או 'הם על אבות', מהו שנאמר "ובנים", אפילו בנים פסולים להעיד לאדם
אחר.

שואלת הגמרא, ומנין שפסולים גם לקרובי האם? נאמר שני פעמים "אבות"
בכתוב, אם אינו ענין לקרובי האב תניהו ענין לקרובי האם. שואלת הגמרא, ומנין
שאף לעניין זכות אינם נאמנים? לכך נכתב פעמיים "יומתו" יומתו אם אינו ענין
לחובה תנהו ענין לזכות. ומנין שאף בדיני ממונות כן? "משפט אחד יהיה לכם",
משפט השוה לכם.

שלישי בראשון

אמר רב, אחי אבא לא יעיד לי הוא ובנו וחתנו אף
אני לא אעיד לו אני ובני וחתני. שואלת הגמרא,
ומדוע אח האב שהוא בדור הראשון פסול לבני שהוא בדור השלישי, והרי במשנה
שנינו רק שמי שהוא בדור השני פסול לדור הראשון ולא שלישי בראשון? עונה
הגמרא במשנה כן שנינו פסול של שלישי בראשון, במה ששנינו 'אחי אביו פסול'
הוא ובנו וחתנו, והכוונה בחתנו שחתן בנן שהוא בדור השלישי פסול לאב וזה
שלישי בראשון. שואלת הגמרא, ומדוע המשנה לא כתבה בפשטות 'בן בנו' עונה

419 שהרי בנים מכח האבות נלמדים ומיעט הכתוב אחיו ובנו ואחי אביו. רש"י.

הגמרא, שרצו להשמיע דרך אגב, שבעל כאשתו ולכן חתן בנו פסול.

חתנו נחשב לשלישי שואלת הגמרא, אם שמענו כעת ששלישי בראשון פסול, מדוע שנה רבי חייא שמונה אבות שהם עשרים וארבעה עם בניהם וחתניהם, ומדוע לא כתבו שלשים ושנים ולכלול גם את הבני בנים? אלא עומרת הגמרא, באמת מה שכתבה המשנה 'חתנו' הכוונה לחתנו ממש, אלא שרב קרא לו חתן בנו וכאילו הוא דור שלישי משום שהוא מגיע מחוץ למשפחה נחשב כאילו הוא מדור שלישי. ומכאן למד ששלישי בראשון פסול. שואלת הגמרא, אם כן נלמד מכאם שחתן בן דודו פסול לו והרי זה נחשב לשני שהוא מדור שני בשלישי שהחתן נחשב לשלישי כיון שבא מחוץ למשפחה. והרי רב מכשיר שלישי בשני? אלא רב סובר כרבי אלעזר שבברייתא ששנינו, רבי אלעזר אומר כשם שאחי אבא לא יעיד לי הוא ובנו וחתנו, כך בן אחי אבא לא יעיד לי הוא ובנו וחתנו. שואלת הגמרא ועדיין זה נחשב לשלישי בשני, ורב מכשיר שלישי בשני? עונה הגמרא שאכן רב מסכים עם רבי אליעזר רק שבן אחי האב פסול הוא ובנו וחתנו שזה שלישי בראשון, אבל לא שלישי בשני. וטעמו של רב ממה שנאמר "לא יומתו אבות על בנים ובנים" לרבות דור אחר. ורבי אלעזר שמוסיף גם שלישי בשני סובר שכוונת הפסוק לומר "על בנים" פסולי האבות הטל על בנים.

פסולים מצד חמיו וחמותו אמר רב נחמן, אחי חמותי שהוא דוד אשתי לא יעיד לי. בן אחי חמותי וכן בן אחות חמותי שהוא בן דוד אשתי לא יעיד לי. ושנה התנא בברייתא, בעל אחותו ובעל אחות אביו ובעל אחות אמו הן ובניהן וחתניהן. אמר רב אשי, כשהייתי אצל עולא הסתפקנו, אחי חמיו מהו בן אחי חמיו מהו בן אחות חמיו מהו. ואמר לנו הרי שנינו אחיו ואחי אביו ואחי אמו הן ובניהן וחתניהן, שחתן אחותי או אחות אבי או אחות אימי שאסורים לי, אם מחשבים מצד החתן, כוללים את הקרובים מחמת חמיו וחמותו.

רב הזדמן לקנות קלפים של עור, ושאלוהו האם אדם⁴²⁰ כשר להעיד על אשת בנו החורג⁴²¹. ובסורא אמרו שבעל כאשתו. בפומבדיתא אמרו אשה כבעלה, וכאילו הוא חמיה ושנינו שחמיו פסול משום קורבה. ואמר רב הונא אמר רב⁴²², מניין שהאשה כבעלה? שנאמר: "ערות אחי אביך לא תגלה אל אשתו לא תקרב דודתך היא" והלא אשת דודו היא? אלא מכאן שאשה כבעלה.

אחי האב למדנו במשנה שבעל אמו הוא ובנו וחתנו. שואלת הגמרא, והרי בנו של אביו החורג שנולד מאמו זה אחיו? אמר רבי

420 על נכסי מלוג שלה בהשפטה עם אדם מן השוק. רש"י.

421 ובנשי שאר קרובים לא הסתפקו כיון שבניהם פסולין לו והוא להם פסול אף לנשים לפי שהבנים ראויין לירש את אמן. רש"י.

422 (נחמן) ובמסורת הש"ס כ' ברי"ף וברא"ש לא גרסו.

ירמיה, המשנה באה לחדש שגם אם יש לאח זה אח שנולד מאשה אחרת פסול לי משום אח אחיו. רב חסדא הכשיר באחי האח. שאלוהו האם לא שמעת מה שאמר רבי ירמיה שאחי האח פסול לי? אמר להם אינני מסכים לכך שואלת הגמרא, אם כן כיצד מסביר את מה שאומרת המשנה בנו של בעל אמו פסול הרי הוא אחיו? עונה הגמרא, שהוא יסביר שהמשנה כתבה גם אחים מן האב וגם אחים מן האם. אמר רב חסדא, אבי חתן ואבי כלה שהם המחותנים, מעידים זה על זה. שלא נהיו קרובים בשל נישואי בניהם ואינם דומים אלא מכסה לחבית שאינם דומים אלא שהשלימו זה את זה.

עדות חתן לארוסתו
אמר רבה בר בר חנה, מעיד אדם לאשתו ארוסה כשהם עדיין מאורסים. אמר רבינא, לא נאמר שהם כשרים אלא כשבא להוציא אבל כשרוצה להכניס לה לא נאמן. אולם אומרת הגמרא שבאמת אין חילוק אלא בין אם בא להכניס או להוציא אינו נאמן. ומה עלה על דעתו לומר שהוא נאמן שכן אמר רבי חייא בר אמי משמו של עולא, אשתו ארוסה לא אונן ולא מטמא לה, וכן היא לא אוננת ולא מטמאה לו. מתה אינו יורשה מת הוא גובה כתובתה⁴²³. ואם היא לא מיטמאה לו, משמע שאינם קרובים. מזה אין ראיה, ששם תלוי במה שאומרת התורה 'שאריו'⁴²⁴ וכל זמן שאינה בגדר זה אין היתר להיטמא. אולם לגבי עדות הטעם לפסול משום שקרובה דעתם, וכשהם ארוסים יש לפסול משום שדעתו קרובה לגביה.

תנו רבנן חורגו לבדו. רבי יוסי אומר, גיסו. ובברייתא אחרת שנינו גיסו לבדו. רבי יהודה אומר חורגו. ומבררת הגמרא מה כוונת הברייתא. אם הכוונה שהתנא סובר שחורגו לבדו פסול ולא בנו וחתנו, והוא הדין לגיסו. ובא רבי יוסי לומר שגיסו לבדו והוא הדין לחורגו. יוצא שמה שאמרה המשנה גיסו הוא ובנו וחתנו פסולים, אינה לא כרבי יהודה ולא כרבי יוסי? ואם נאמר שהכוונה חורגו לבדו, אבל גיסו פסולים הוא ובנו וחתנו. ורבי יוסי חולק שגיסו לבדו אבל חורגו פסולים הוא ובנו וחתנו. קשה שמה ששנה רבי חייא, שמונה אבות שהן עשרים וארבעה אינו לא כרבי יוסי ולא כרבי יהודה שלשניהם יש תשע אבות. אלא כך כוונת הברייתא, חורגו לבדו. אבל גיסו הוא ובנו וחתנו. ורבי יוסי סובר גיסו לבדו וכל שכן חורגו. והמשנה היא כרבי יהודה והברייתא כרבי יוסי.

אמר רב יהודה אמר שמואל, הלכה כרבי יוסי. מביאה הגמרא מעשה במתנה אחת שהיו חתומים עליה שני גיסים. סבר רב יוסף להכשירה, כמו שאמר רב יהודה בשם שמואל שהלכה כרבי יוסי. אמר לו אביי, מי אמר שההלכה כרבי יוסי מתכוונת

423 מדובר כשכתב לה מן האירוסין כך מעמידים בשנים או חזין (ב"מ דף יח.). רש"י.

424 שנ' (ויק' כא) כי אם לשארו הקרוב ואמר מר (יבמות דף כב:) שארו זו אשתו וכן בירושת הבעל לשארו הקרוב אליו ממשפחתו וירש אותה מיכן שהבעל יורש את אשתו ביש נוהלין (ב"ב קט:). רש"י.

למשנה שמכשיר בגיסו, אולי הכוונה לרבי יוסי שבבריייתא שפסול בגיסו? דוחה הגמרא, אין לומר כן שהרי אמר שמואל כגון אני ופנחס שזה אחי וגיסו. אבל שני גיסים כשרים. אמר לו, אם יש לך עדים על מסירת השטר הרי תוכל לגבות כרבי אלעזר שעדידי מסירה כרתי. אמר לו והרי אמר רבי אבא מודה רבי אלעזר במזויף מתוכו שהוא פסול? אמר לו לך לא נותנים לי לתת לך.

הלכה כרבי יהודה

למדנו במשנה שאפילו מי שמתה ביתו ויש לו בנים ממנה הרי הוא פסול. אמר רבי תנחום אמר רבי

טבלא אמר רבי ברונא אמר רב, הלכה כרבי יהודה. רבא אמר בשם רב נחמן, אין הלכה כרבי יהודה. וכן אמר רבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן אין הלכה כרבי יהודה. ויש ששנו את מה שאמר רבה בר בר חנה על דבר אחר, זו דרש רבי יוסי הגלילי נאמר "ובאת אל הכהנים הלויים ואל השופט אשר יהיה בימים ההם" וכי תעלה על דעתך שאדם הולך אצל שופט שלא היה בימיו? אלא זה שהיה קרוב ונתרחק. אמר רבה בר בר חנה א"ר יוחנן הלכה כר' יוסי הגלילי.

מביאה הגמרא מעשה, בבני חמיו של מר עוקבא שהיו קרוביו ונתרחקו. באו לפניו לדין. אמר להם אני פסול לדונכם. אמרו לו האם אתה סובר כרבי יהודה, לנו יש איגרת מארץ ישראל שאין הלכה כרבי יהודה. אמר להם, לא אמרתי שאני פסול לכם לדין משום כך, אלא משום שאינכם מצייתים לדין.

